

ATTGROING: Sjå til Sveits og korleis dei har lagt opp landbrukspolitikken sin, seier Christian Anton Smedshaug (til venstre), dagleg leiar i AgriAnalyse. Katrin Blomvik, direktør for verdsarvstiftinga Geirangerfjord Verdsarv og bonde Bjørn Helge Rønneberg er einige. FOTO: TERJE ENGÅS

● Folkemøte i Eidsdal om attgroing og avfolking

Lærer landbruk av Sveits

Det er snart ikkje beitedyr att i verdsarvfjordane våre, og markane gror att. Lær av Sveits, og skift landbrukspolitik, meiner Christian Anton Smedshaug i AgriAnalyse.

Sveits og Norge har mange fellesstrekk. Men heilt ulik landbrukspolitik.

Medan det i Norge er lagt mest vekt på overføringar basert på produksjonsmengde, betaler den sveitsiske staten ut støtte ut frå areal og korleis maten blir produsert på det enkelte gardsbruk.

Den sveitsiske bonden er ikkje berre ein matprodusent, men også ein som utfører tenester for fellesskapet mellom anna gjennom pleie av kulturlandskapet.

På eit folkemøte i Eidsdal onsdag om attgroing og avfolking presenterte Christian Anton Smedshaug, dagleg leiar i AgriAnalyse, korleis den sveitsiske modellen er bygd opp.

Miljøskadar

På 1990-talet opplevde Sveits attgroing av jordbruksareal og synlege miljøskadar etter intensiv drift.

Difor la dei om landbrukspolitikken, der det nye hovudformålet er at jordbruket ikkje berre skal produsere mat, men også utvikle fellesgode som kul-

LANDBRUK: Talet på både sysselsette og bruk har gått kraftig ned i Geiranger dei siste åra, fortel næringssefane Inge Bjørdal (til venstre) og Toralf Klokkehaug.

turlandskap og biologisk mangfald, fortel rapporten frå AgriAnalyse.

Målet for den sveitsiske jordbrukspolitikken kan delast opp i fire punkt: 1. Matproduksjon til det sveitsiske folk. 2. Velstelt kulturlandskap. 3. Desentralisert busetnad. 4. Bevaring av naturressursar.

Dei økonomiske overføringane i hovudsak gjennom direktetilskot.

Alt kan ikkje samanliknast mellom Norge og Sveits. For Sveits er eit lite land, med kort veg til marknaden. Dei har også eit mildare klima og langt høgare skoggrense – som betyr større andel dyrkbart areal.

Korleis har denne politikken verka i Sveits? Jau, talet på

gardsbruk har gått ned dei siste året, men ikkje så mykje som i Norge. Det er også blitt færre mjølkebruk, men nedgangen er mykje større i Norge.

Og den viktige turistnæringa i Sveits, med 170.000 sysselsette, ser at kulturlandskapet blir pleid på ein betre måte.

Verkemiddel

Turismen i Alpane er avhengige av eit ope og velleidd kulturlandskap, og bøndene får betalt for denne jobben gjennom støtte til auka beitebruk og meir ekstensiv drift. Eit av dei siste verkemidla som kom på plass er at ein gjev støtte per hektar, og ikkje per dyr.

Det er også ordningar for spesiell støtte til landbruk i ope

UTSIKT: Bak denne grønne veggen er det ein vestlandsfjord. FOTO: TERJE ENGÅS

landskap, i brattlendt terreng, i alpin beitemark og til sommarbeite.

Sveitsiske bønder i låglandet får tilskot for å sende dyra sine på setra. Det blir også gjeve tilskot til tilsyn av beitedyra.

Og det blir gjeve bidrag til redusert bruk av sprøytemiddel.

Einige

– Det er heilt rett å sjå på den sveitsiske modellen, sa hotell-drivar Monja Muren Mjelva i Geiranger under møtet.

Bonde Bjørn Helge Rønneberg i Eidsdal er ein av dei som framleis slår gras i Geiranger.

Han meiner også vi må lære av sveitsarane:

– Men først må vi evaluere den norske landbrukspolitik-

ken. I Geiranger ser det eigentleg ganske bra ut. Det er i områda rundt at det er for lite beitetrekk, meiner Rønneberg.

Jerv

– Vi må få fleire beitedyr, og vi må få gjort noko med jerven. Skal vi ha kulturlandskap, eller skal vi ha jerv, spurte bonden.

– Det er heilt rett å sjå til Sveits, seier også Inge Bjørdal og Toralf Klokkehaug, næringssefane i Stranda og Norddal.

– I Tafjord er det berre 50 sauer igjen, og det er heilt attgrodd, seier Klokkehaug.

I Geiranger er det berre fire saue- og geitebønder igjen. Ingen mjølkebønder.

TERJE ENGÅS

terje.engas@smp.no